

N:o 2.

Ank. till Riksd. kansli den 22 februari 1896, kl. 1 e. m.

Memorial, angående verkställd granskning af riksbankens styrelse och förvaltning.

Bankoutskottet, som enligt § 4 i den för utskottet gällande instruktion har att undersöka och granska riksbankens tillstånd samt huru densamma styrd och förvaltda blifvit, har numera fullgjort detta uppdrag, dervid utskottet, jemlikt instruktionen, med synnerlig uppmärksamhet följt de åtgärder, som afse metalliska kassans upprätthållande samt myntutvexlingens fortgång och bestånd, och får utskottet öfver den fulländade granskningen härmed afgifva berättelse.

Enär ansvarsfrihet senast blifvit fullmäktige i riksbanken beviljad för tiden intill utgången af år 1893 i hvad afser förvaltningen af bankens hufvudkontor samt afdelningskontor i Göteborg, Malmö, Falun, Hernösand, Jönköping, Kalmar, Karlstad, Luleå, Vexjö, Visby och Östersund, samt i fråga om de beslut och åtgärder, hvilka finnas antecknade i fullmäktiges protokoll intill den 15 januari 1895, har utskottet, på grund af sitt ofvanberörda åliggande, tagit del af *ej mindre* de berättelser angående 1894 års förvaltning, som afgifvits af Riksdagens år 1895 församlade revisorer angående bankverket samt af de särskildt för de nyss uppräknade afdelningskontoren och det under år 1894 öppnade nya afdelningskontoret i Örebro af Riksdagen utsedda revisorer, *än ock* fullmäktiges allmänna och särskilda protokoll för tiden från och med den 15 januari 1895 till samma dag 1896, äfvensom

fullmäktiges med utskottets memorial n:o 1 till Riksdagen öfverlemnade berättelse jemte de från riksbankens afdelningskontor i Göteborg, Malmö, Falun, Hernösand, Jönköping, Kalmar, Karlstad, Luleå, Vexjö, Visby, Örebro och Östersund till utskottet inkomna berättelser angående dessa kontors rörelse och förvaltning under år 1895.

Utskottet tillåter sig i fråga om metalliska kassans ställning, sedelutgifningen, in- och utlåningsrörelsen samt öfrig verksamhet vid riksbankens hufvud- och afdelningskontor äfvensom vid Tumba pappersbruk hänvisa till de sifferuppgifter, som återfinnas i ofvan omförmälda berättelser af Riksdagens revisorer och riksbankens fullmäktige liksom i det utskottets memorial (n:o 1), hvarmed fullmäktiges berättelse öfverlemdes till Riksdagen.

*Uttalande af
Riksdagens
revisorer an-
gående bok-
föringen af
inventarier
vid Tumba
bruk.*

I § 47 af senast afgifna revisionsberättelse angående riksbanken hafva Riksdagens revisorer fäst sin uppmärksamhet dervid, att i förteckningen öfver Tumba bruks inventarier sammanlagda värdet af desamma finnes efter deras inköpspris upptaget till ett belopp af kr. 63,293: 07, under det att i det då senast förrättade bokslutet inventariet värdet, efter iakttagande af beslut om årlig afskrifning af 5 %, är angifvet till kr. 34,609: 52; uttalande revisorererna med anledning häraf den åsigt, att, då denna skilnad redan hunnit blifva så betydande som af nyssnämnda siffror framginge, det vore önskvärdt, att åtgärd vidtoges för nedbringande af värdet enligt inventarieförteckningen till bättre öfverensstämmelse med det, som i bokslutet inginge.

Med anledning af detta yttrande i revisionsberättelsen hafva fullmäktige infortrat och till utskottet öfverlemnadt utlåtande af brukets förvaltare samt hos utskottet i skrifvelse den 6 dennes närmare redogjort för nu gällande föreskrifter angående bokföringssättet vid Tumba. Dessa föreskrifter hafva, efter derom af fullmäktige i riksbanken framställt förslag, meddelats af bankoutskottet den 15 januari 1863 samt derefter allt jemt tillämpats endast med en år 1890 vidtagen jemkning i årliga afskrifningsprocenten, som då höjdes till fem procent.

Af skäl, som i fullmäktiges skrifvelse närmare framhållits, hafva fullmäktige uttalat sig mot någon väsentligare ändring i nuvarande bokföringssättet, men, då frågan bragts på tal, till utskottet afgifvit förslag till sådan bestämmelse i fråga om inventariet värdena i brukets böcker, att samma värden för kvarvarande och således icke sålda eller förbrukade inventarier blefve på minst 20 år afskrifna; och då ut-

skottet icke haft något att mot fullmäktiges framställning erinra, har utskottet bifallit densamma, äfvensom funnit revisorernas uttalande ej böra till någon vidare åtgärd från utskottets sida föranleda.

Under en kort tid, nemligen från den 28 augusti till den 4 december 1884, har det varit af fullmäktige medgifvet, att lån på uppsägning finge af riksbankskontoren utlemnas mot säkerhet af, bland annat, inteckningar, men, på samma gång beslutet härom fattades (den 28 augusti 1884) gifvo fullmäktige afdelningskontoren en erinran, att såsom hypotek för dylika lån ej finge mottagas andra värdepapper än sådana, som vore dels lätt realisabla, dels hade ett jämförelsevis stadigt marknadsvärde. Efter nämnda tid har, utskottet veterligen, uppsägningslån icke beviljats mot pant af inteckningar, men på sätt fullmäktiges särskilda protokoll den 28 februari 1895 utvisar, hafva fullmäktige med anledning af en från kontoret i Göteborg inkommen framställning om lättad belåning af inteckningar, medgifvit kontoret i Göteborg rätt att bevilja lån på högst en månads uppsägning och fyra procent årlig ränta mot pant af inteckningar i första klassens stenhäus i Göteborgs stad inom husens halfva taxeringsvärde.

Enligt hvad ofvannämnda protokoll gifver vid handen, har detta beslut icke fattats enhälligt, utan efter omröstning, hvarvid fyra fullmäktige biträdde det af en af dem formulerade förslaget, som blef fullmäktiges beslut, hvaremot tre fullmäktige anmälde reservation. Samtliga reservanterna voro ense derom, att uppsägningslån mot säkerhet af inteckningar icke borde få beviljas, men en af dem ville på det sätt tillmötesgå afdelningskontorets framställning, att räntan å sex månaders lån mot inteckningar skulle något nedsättas.

Utskottet, som, i likhet med den af fullmäktige förut omfattade mening, med afseende på riksbankens uppgift och verksamhet hyser en viss betänklighet mot den låneform, som består i uppsägningslån mot säkerhet af inteckning, då sådana lån lätt få karakteren af stående och säkerheten vid inträffande brydsamma penningförhållanden, då lånen kunna ifrågakomma till uppsägning, kan tänkas blifva mindre lätt realisabel, har under alla förhållanden funnit mindre egentligt att på detta område medgifva en undantagsförmån för ett kontor, då tvifvelsutän likartade förhållanden kunna betinga motsvarande förmån åtminstone för vissa af de andra kontoren.

*Lemnad
medgifvande
åt afdelnings-
kontoret i
Göteborg att
utlemna upp-
sägningslån
mot pant af
inteckningar.*

Vinsten på
afdelnings-
kontorens
lånerörelse
samt banko-
vinsten i sin
helhet.

För de särskilda afdelningskontorens vinst på lånerörelsen i förhållande till medelbeloppet af låneförlaget lemnas här nedan redogörelse, utvisande de särskilda kontorens intjenade vinst, efter afdrag af de af kontoren bestridda förvaltningsutgifter.

Vid kontoret i Göteborg.....	3,55	%	kr.	482,425,76
» » » Malmö.....	3,75	»	»	353,451,70
» » » Falun.....	3,04	»	»	54,900,67
» » » Hernösand.....	3,05	»	»	152,324,14
» » » Jönköping.....	3,26	»	»	98,125,77
» » » Kalmar.....	2,41	»	»	32,046,29
» » » Karlstad.....	3,13	»	»	76,284,68
» » » Luleå.....	3,72	»	»	86,080,48
» » » Vexjö.....	2,33	»	»	47,693,38
» » » Visby.....	3,24	»	»	52,750,17
» » » Örebro.....	3,00	»	»	92,421,82
» » » Östersund.....	3,21	»	»	54,143,23

kr. 1,582,648,09

Då riksbankens vinst för år 1895 af fullmäktige uppgifvits till	kr.	3,026,425,69,
skulle, om derifrån drages afdelningskontorens nyssnämnda nettovinst	»	1,582,648,09,
återstå.....	kr.	1,443,777,60,

som alltså skulle utgöra den vinst, som hufvudkontoret, dock jemväl å annan rörelse än lånerörelse, intjenat.

Rediskon-
teringsrätt
beviljad
andrabanker.

Den genom fullmäktiges beslut den 13 april 1893 åt enskilda bankinrättningar medgifna rätt att, mot åtnjutande af ett s. k. returdiskonto, hvilket, ursprungligen bestämdt till $\frac{1}{2}$ procent, den 4 februari 1895 af fullmäktige höjts till 1 procent, få hos riksbanken rediskontera af dem öfvertagna och endosserade vaxlar, har i stegrad omfattning begagnats under år 1895; och antalet banker, som nu medgifvits rediskonteringskredit, uppgår till 15, af hvilka 11 äro enskilda banker med egen sedelutgifningsrätt. Hvad särskildt angår hufvudkontoret, begagnas rediskonteringsrätt derstädes af 7 bankinrättningar. Det för år 1895 af hufvudkontoret utbetalda returdiskontot uppgår till kronor 42,324,40, hvaremot samma kontor mottagit i erlagdt diskonto kronor 170,730,69 och alltså erhållit ett öfverskott af kronor 128,406,09.

I en till jernkontorets styrelse den 8 november 1894 aflåten skrivelse gjorde fullmäktige framställning till styrelsen om öfverläggning genom delegerade från fullmäktige och styrelsen i fråga om, att jernkontoret skulle öfvertaga den omedelbara befattningen med utlåningen mot pant af jern, hvarefter, och sedan styrelsen antagit inbjudningen, förhandlingar med delegerade å ömse sidor skedde under början af år 1895. Men den 25 april anmälde den ene af fullmäktiges delegerade, att från jernkontorets delegerades sida uppstälts sådana vilkor för öfvertagande af jernbelåningen, att fullmäktiges delegerade ansett sig böra anmäla ärendet hos fullmäktige, innan ytterligare förhandlingar egde rum. Fullmäktige funno då, lika med sina delegerade, att underhandlingarna icke borde från riksbankens sida fortsättas, till följd hvaraf frågan om förändradt ordnande af jernbelåningen tills vidare förfallit.

Förhandlingar angående öfverlemnande åt annan krediträttning af bestyret med utlemnande af lån på väg-fördt jern.

Den granskning, som af bankoutskottet nu verkstälts, omfattar icke bankofullmäktiges gemensamt med fullmäktige i riksgäldskontoret fattade beslut och viktiga åtgärder i fråga om utförande af Riksdagens år 1888 fattade beslut om uppförande på Helgeandsholmen af nya byggnader för Riksdagen m. m. och riksbanken; utan har denna granskning öfverlemnats till sammansatt stats- och bankoutskott.

Från utskottets granskning från-skildt ärende.

Efter granskning af riksbankens hufvudkontors räkenskaper för år 1894 hafva Riksdagens senast församlade revisorer i afgifven berättelse anmält, att mot riksbankens förvaltning under den tid, granskningen omfattat, ej något varit att anmärka, samt att revisorerna för sin del ansett, att ansvarsfrihet borde fullmäktige beviljas. De revisorer, som af Riksdagen utsetts att för år 1894 granska afdelningskontorens i Göteborg, Malmö, Falun, Hernösand, Jönköping, Kalmar, Karlstad, Luleå, Vexjö, Visby, Örebro och Östersund förvaltning, hafva likaledes i sina berättelser tillstyrkt ansvarsfrihet för kontorens styrelser; och enär utskottet vid den af utskottet nu verkställda undersökning af riksbanken ej haft något att mot förvaltningen af densamma anmärka, utan funnit, att fullmäktige med omsorg och nit fullgjort det dem lemnade uppdrag, får utskottet hemställa,

att ansvarsfrihet må fullmäktige i riksbanken beviljas *dels* för förvaltningen under år 1894 af bankens såväl hufvudkontor som afdelningskontor i Göteborg, Malmö, Falun, Hernösand, Jönköping, Kalmar, Karlstad, Luleå, Vexjö, Visby, Örebro och Östersund, *dels ock* för de beslut och åtgärder, som finnas antecknade i fullmäktiges protokoll för tiden från och med den 15 januari 1895 till samma dag innevarande år.

Slutligen får utskottet anmäla, att utskottet framdeles i sammanhang med granskningen af bankoreglementet kommer att taga i öfvervägande de i fullmäktiges protokoll förekommande ärenden, som, ehuru ej af beskaffenhet att inverka på frågan om ansvarsfrihet för fullmäktige, dock kunna finnas påkalla ytterligare pröfning.

Stockholm den 21 februari 1896.

På bankoutskottets vägnar:

O. R. THEMPTANDER.
